

Lausunto

12.10.2022

VN/22704/2021
VN/22704/2021-PLM-44

Jakelu

Puolustusministeriön lausunto työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt puolustusministeriön lausuntoa ehdotuksesta Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030). Puolustusministeriön lausunnossa on huomioitu myös Turvallisuuskomitean sihteeristön ja Pääesikunnan näkemykset.

Ehdotuksessa sopeutumissuunnitelmaksi on kuvattu hyvin ilmastonmuutoksen vaikutukset eri toimintoihin ja avattu moninaisia syy-seuraus-yhteyksiä. Kansalliselle ilmastonmuutokseen sopeutumiselle on asetettu tavoitteet, joilla edistetään yhteiskunnan resilienssiä. Luonnoksessa on huomioitu hyvin hallinnonalakohtaiset tarpeet ja läpileikkaavat, koko yhteiskuntaa koskevat tarpeet.

Tarkemmin puolustusministeriön kommentit on ryhmitelty lausuntopyynnössä esitettyjen kysymysten alle:

1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?

On tärkeää, että kansallisen strategisen suunnittelun ja ennakoinnin ohella myös alue- ja kuntatason toiminta on tunnistettu osiossa 2.5 (Tavoitteet ja toimet vievät kohti päämääriä). Suomi on maantieteellisesti laaja alue, jossa väestö jakaantuu erittäin epätasaisesti. Muun muassa näistä syistä johtuen alueiden ja paikallistoimijoiden merkityksen korostaminen on keskeistä, ja alueelliset erot on tärkeää tunnistaa osana varautumisen kehittämistä.

Sopeutumissuunnitelmassa korostuvat edellä mainitusti vertikaalinen läpileikkaavuus (kansallinen, alueellinen ja paikallinen). Myös horisontaalisen tarkastelu on tärkeää kaikilla toiminnan tasoilla. Ilmastonmuutoksen sopeutustyö on tärkeää integroida osaksi hallinnonalojen strategista suunnittelua. Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi (2.5.1) osiossa tunnistetaan kaksi tavoitetta:

1. *Sopeutuminen on integroitu valtioneuvoston ja ministeriöiden strategiseen suunnitteluun ja ennakointiin vuoteen 2030 mennessä, ja*
2. *Hallinnonalakohtainen sopeutustyö on suunnitelmallista ja sen toimeenpanon edellytykset on turvattu vuoteen 2030 mennessä*

Tässä yhteydessä korostamme läpileikkaavaa yhteistyötä ja yhteen sovittamista, sillä kuten sopeutumissuunnitelmassa todetaan, on työ edennyt hallinnonaloilla eri tahtiin. Lisäksi eri hallinnonaloilla saattaa olla sopeutumistarpeita eri suuntiin siten, että toimenpiteet saattaisivat olla keskenään ristiriidassa ilman yhteen sovittamista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 31
00131 Helsinki

Eteläinen Makasiinikatu 8 0295 16001
Helsinki +358 295 16001

kirjaamo.plm@gov.fi
www.defmin.fi

Kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin mukaisesti varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden toimintaperiaatteella, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä. Elinkeinoelämällä ja on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varauduttaessa ja niihin sopeutumisessa. Yhteistyö yksityisen sektorin kanssa on tärkeää, erityisesti huoltovarmuudessa, ruoka- ja ravitsemusturvassa sekä liittyen infrastruktuuriin ja rakennettuun ympäristöön.

Puolustushallinnon alakohtainen sopeutumistarve sekä tekeillä oleva sopeutumissuunnittelu on huomioitu suunnitelmaluonnoksessa riittävällä tavalla.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit (Luku 2.2)

Ilmastonmuutoksen riskejä ja yhteiskunnan haavoittuvuuksia on tunnistettu monipuolisesti, ja erityisesti haavoittuvuuksien vaikutuksia on avattu. Korostamme myös tässä yhteydessä eri toiminnan tasojen huomioimista. Erityisesti alueellinen varautuminen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin on keskeistä, sillä riskit realisoituvat eri tavoin eri alueilla. Tämä korostaa luontaisesti alueella ja paikallisella tasolla tehtävän varautumisyhteistyön, jatkuvuudenhallinnan ja riskiarvioiden merkitystä. Tätä on arvioitu tarkemmin "Ilmastonmuutokseen liittyvät alueelliset ominaispiirteet ja haavoittuvuudet Suomessa – Tarkastelu Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman 2030 taustaksi" -asiakirjassa, mutta sen huomioiminen tässä osiossa sopeutumissuunnitelmaa on perusteltua.

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

Ei merkittäviä huomioita, mutta varautumisen ja ennakkoinnin merkitystä voisi olla tarpeen avata vähän enemmän (luku 2.4.).

4. Näkemyksenne teemoista ja niihin sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Aiemmin mainitusti korostamme kaikissa tavoitteissa ja toimenpiteissä laajamittaista, kokonaisturvallisuuden mallin mukaista yhteistoimintaa viranomaisten, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteistyönä. Kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden huomioiminen omana temaattisena kokonaisuutenaan on erittäin hyvä.

5. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ei lisättävää tähän osa-alueeseen. Tarve lisätä yhteistyötä sekä elinkeinoelämän että järjestösektorin kanssa on kokonaisturvallisuuden periaatteita tukeva ja erittäin kannatettava.

6. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

Esitämme muutosta kappaleen 2.5.2. toimenpiteen 3.1. vastuutahojen kirjaukseen.

Toimenpide 3.1. (Arvioidaan ilmastonmuutokseen liittyvät riskit Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS) mukaisille strategisille tehtäville YTS:n päivityksen yhteydessä ja seurataan toimeenpanoa) vastuutahossa todetaan seuraavasti: "Turvallisuuskomitea laajassa yhteistyössä muiden yhteiskunnan toimijoiden kanssa". Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kuvattuja seitsemää elintärkeää toimintoa turvataan kokonaisturvallisuuden periaatteella, ja jokaiseen strategiseen tehtävään on kuvattu siitä vastaava ensisijainen taho/tahot (hallinnonala). Tässä kuvatut tahot (vastuuhallinnonalat) ovat vastuussa myös ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien arvioimisesta toimialallaan. Turvallisuuskomiteaa ei voida katsoa tällaisena vastuutahona. Vastuu riskien arvioinnista ja toimenpiteiden seurannasta on edellä mainituilla tahoilla, joiden edustaja Turvallisuuskomiteassa istuu. Vastuutahojen muotoiluksi ehdotetaan seuraavaa: "YTS:n päivityksestä ja seurannasta vastaa turvallisuuskomitea laajassa yhteistyössä muiden yhteiskunnan toimijoiden kanssa. Ilmastonmuutoksen riskien tunnistamisesta ja vaikutusten arvioinnista strategiaan tehtäviin vastaa siitä vastuussa oleva hallinnonala."

7. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Puolustushallintoon vaikuttavat samat ilmatoriskit kuin muuhunkin yhteiskuntaan, esimerkiksi rakennettuun ympäristöön, liikenteeseen ja terveyteen liittyen. Näin ollen myös sopeutumisessa on kiinteitä yhtymäkohtia puolustushallinnon ja siviiliyhteiskunnan välillä. Tämän lisäksi puolustusvoimilla on lakisääteisten tehtäviensä mukaisesti rooli maanpuolustuksen ylläpidon, kansainvälisen avunannon, kriisinhallinnan ja virka-avun muodossa myös ilmatoriskeihin liittyen.

Turvallisuuskomitean ja sen tukena olevan, puolustusministeriössä toimivan sihteeristön tehtävä on (77/2013) muun muassa avustaa kokonaisturvallisuuden hallintaan tähtäävässä varautumisessa ja varautumisen yhteen sovittamisessa sekä seurata ja arvioida Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen ympäristön ja yhteiskunnan muutosten vaikutuksia kokonaisturvallisuuden järjestelyihin. Turvallisuuskomitea siis käsittelee poikkihallinnollisia yhteiskunnan varautumiseen liittyviä kysymyksiä, joihin myös ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautuminen luonnollisesti kuuluu.

8. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

Ei tarkempia huomioita. Tehtyjen toimien vaikutusten arviointi ja systemaattinen kerääminen edesauttavat koko yhteiskunnan varautumisen kehittämistä.

9. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

Muutosehdotuksia yksityiskohtiin

Pyydämme, että toimenpiteen 2.1 (s. 39) kohta: ”PLM laatii vuonna 2022 arvioidaan ilmastonmuutoksen riskit ja haavoittuvuudet sekä määrittellään sopeutumistarve ja toimenpiteet Puolustushallinnon ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelmassa” muutetaan seuraavasti: ”PLM laatii 2022-2023 Puolustushallinnon ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelman”. Näin virkkeestä korjautuu virheet ja epäsuhtaisuus verrattuna muiden ministeriöiden vastaaviin kohtiin.

Ehdotamme, että toimenpiteen 3.1 (s. 41) kuvausteksti (puuttuu tällä hetkellä) joko jätetään pois tai siirretään otsikko kuvaukseksi. Tällöin otsikko olisi esimerkiksi: ”Huomioidaan ilmatoriskit Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS)” ja kuvauksen kohdalle tulisi: ”Arvioidaan ilmastonmuutokseen liittyvät riskit Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS) mukaisille strategisille tehtäville YTS:n päivityksen yhteydessä ja seurataan toimeenpanoa.”

Liiteaineisto

Ilmastonmuutoksen sopeutumis suunnitelman liitteenä oli seuraavat tausta-asiakirjat:

- Ilmastonmuutokseen liittyvät alueelliset ominaispiirteet ja haavoittuvuudet Suomessa – Tarkastelu Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelman 2030 taustaksi.
  - Ei erityisiä kommentteja.
- Ilmastonmuutokseen liittyvät riskit ja haavoittuvuudet Suomessa – Tarkastelu Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelman 2030 taustaksi
  - Ei merkittäviä huomioita. Pyydämme kuitenkin kiinnittämään huomiota luvussa 6.16. Maanpuolustus viitteen kirjaamiseen muun raportin kanssa yhtenevästi.

Turvallisuuskomitean sihteeristön näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että ilmastonmuutoksen sopeutumis suunnitelman taustalla on huomioitu alueellinen ja paikallinen ulottuvuus.

Muilta osin puolustusministeriöllä ei ole liitemateriaaleihin lausuttavaa.

Ylijohtaja

Raimo Jyväsjärvi

Erityisasiantuntija

Terhi Svanström

Liitteet

Jakelu

MMM Maa- ja metsätalousministeriö

Tiedoksi PLM TK Turvallisuuskomitean sihteeristö
Pääesikunta

VN/22704/2021-PLM-44

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: